

A teljes szövegű adatbázisok vezető online szolgáltatóközpontjai a következők:

- ▶ Mead Data Central (MDC),
- ▶ West Publishing Company,
- ▶ NewsNet Inc.,
- ▶ Dialog Information Services,
- ▶ DataTimes Corporation.

Numerikus business adatbázisok néhány szolgáltatója:

- ▶ The WEFA Group,
- ▶ Reuter Information Services (Canada), azelőtt I.P. Sharp,
- ▶ DRI/McGraw-Hill.

Numerikus/tudományos adatbázisok szolgáltatói például:

- ▶ STN International,
- ▶ CAN/SDN.

Közérdekű/fogyasztói információk adatbázisokat szolgáltatnak például:

- ▶ CompuServe Information Service,
- ▶ PRODIGY.

A GDD 1993. januári száma 1438 adatbázis-szolgáltatót nevez meg; közülük egyesek csak az 1. kötetben szerepelnek (online szolgáltatóközpontok), mások csak a 2. kötetben (egyéb elektronikus adatbázisok szolgáltatói), többen pedig mindkettőben (online és más formájú szolgáltatói, pl. online és CD-ROM).

WILLIAMS, M. E.: *The state of databases today: 1993.* = *Gale Directory of Databases*, 2. köt. 1993. január. Gale Research Inc., Detroit, Washington, London, 1993. p. xvii–xxvii./

(Roboz Péter)

Milyen információs technológiák mellett döntöttek a Cseh Köztársaság állami információs rendszerében?

A Cseh Köztársaságban 1991. január 16-án jött létre az a kormánybizottság*, amely az állami információs rendszert (és csak azt) hivatott gondozni-irányítani. Azóta ez a bizottság több munkaközösséget szervezett a rendszer különféle problémáinak megoldása, legalábbis e problémák megoldásának siettetése érdekében. Az egyik ilyen munkaközösség az alkalmazandó információs technológiákat választotta ki, részint kötelező jelleggel, részint ajánlásként.

Maga a kormánybizottság – keretszerűen – a *nyílt rendszerek* mellett foglalt állást. Ennek indokai a következők:

- ▶ a könyvtári-információs területen meglehetősen heterogén rendszereket kell integrálni;
- ▶ e területen szükség van másféle rendszerekkel való kommunikációra, nemegyszer az országhatáron is túlmenve;
- ▶ itt a rendszerépítés fokozatos, s ebből következően a technikai és programellátottság akár többszöri megújulására is sor kerülhet.

Másként fogalmazva: a könyvtári-információs területen igencsak felértékelődnek a nyílt számítógépi rendszerek alaptulajdonságai, úm.

- ▶ az alkalmazói programellátottság átvihetősége (portability);
- ▶ az alkalmazói programellátottság átvihetősége a legkülönbözőbb számítógépcsoportok között (scalability);
- ▶ kommunikációképesség különféle természetű környezetekből (interoperability).

* A bizottság 1993. július 1-jén feloszlott, feladatait a jövőben a Gazdasági Minisztérium látja majd el.

Az illetékes munkaközösség ezt a keretszerű megfogalmazást az alábbiak szerint konkretizálta:

A nyílt rendszerek közötti kommunikációt lehetővé tevő hálózati „architektúra” alapjaként kétféle hálózati típus került rendszeresítésre, nevezetesen

- ▶ az OSI-modell szerint illeszthető hálózatok (köztük az Ethernet, a Token Ring és a Token Bus lokális hálózattípusok), illetve a CCITT X.25 ajánlás szerinti hálózatok, amelyek alkalmazói összetevőjében elektronikus posta (CCITT X.400), virtuális terminál és adatátvitel (FTAM) található;
- ▶ a TCP/IP protokoll szerinti hálózatok, illetve hozzájuk tartozóan a Telenet terminál, az SMTP elektronikus posta és az FTP adatátvitel. Ezek a hálózatok a Unix operációs rendszer alatt működnek, s számukra a piacon rengeteg produktum található.

A fenti két hálózati típus (igencsak kívánatos) együttműködése annál is inkább remélhető, mivel – már ami a forgalmazott termékeket illeti – napjainkban elindult az OSI és a TCP/IP egymáshoz való közelítésének a folyamata.

Az egyfelhasználós operációs rendszerek közül az MS-DOS nyerte el a szabványi rangot, minthogy a PC/XT/AT számítógépeken máris ez a legelterjedtebb rendszer. Verziói közül az 5.0 a leginkább ajánlott, részint a nemzeti környezet (Code Page 852) támogatása okán, részint pedig azért, mert e rendszer alatt rengeteg alkalmazás létezik.

A többfelhasználós rendszerek közül a Unix típusú operációs rendszer „nyerte meg a versenyt”, mégpedig azért, mert megfelel a Posix-normatíva (ISO 9945-1,2) követelményeinek, illetve mert összetevője annak

a tervezett globális normának, amely az egész operációs rendszert standardizálja, és a század végére akként kell elkészülnie, hogy kielégítse az X/OPEC Portability Guide 3 specifikációit.

A nyílt számítógépi hálózatokban történő adatátvitel kódolására az ISO 8859 használata mellett „tétetett le a garas”. A videotext, a teletext stb. vonatkozásában pedig az ISO 6937 mellett.

Az információs rendszerek meghatározóan fontos összetevői a professzionális adatbázisrendszerek. Esetükben a kliens-szerver építkezés követelményeit minimálisnak tartják. Viszont a két standardizált rendszer (MS-DOS és Unix) mindegyike alatt különféle implementációknak kell rendelkezésre állniuk, biztosítani kell az ISO 9075 szerinti SQL lekérdező nyelvet, és a nemzeti nyelven történő alkalmazás lehetőségét, beleértve a nemzeti nyelvű osztályozás rutinjait is. Ez utóbbi rutinoknak a ČSN 01 01181 szabványból kell kiindulniuk.

A szóban forgó munkaközösség a programnyelvekre is adott ki (nem kötelező jellegű) ajánlásokat.

Így: az alkalmazói programozáshoz ajánlatos a CASE-eszközök használata, a programnyelvek közül pedig a harmadik generációs Adáé, C-é, Cobolé, Fortrané és Pascalé.

A munkaközösségnek vannak bizonyos „adósságai” is, bár ezek felhalmozódása nem rajta múltott, minthogy a jogszabályi alapok hiányában eddig az adatvédelem terén „egyet sem lehetett lépni”. A grafikai vonatkozások technológiája standardizálásának követelménye alól pedig azért „bújhatott ki”, mivel e célra időközben külön speciális munkaközösséget sikerült létrehozni.

A cikk szlovák szerzője végül megjegyzi: üdvös lenne, ha a szlovák tájékoztatási rendszerben ugyanez a technológia „lenne úrrá”.

DUDÍK, J.: Informačné technológie v knižnično-informačnom systéme. = Knižnice a informácie, 25. köt. 10. sz. 1993. p. 431–433./

(Futala Tibor)

Központi műszaki könyvtárak együttműködése Lengyelországban

Noha formálisan hatályban van még az 1968. évi könyvtári törvény, de a jelenlegi körülmények közepe máris alig-alig alkalmazható. Az új törvény többszöri nekifutásra sem készült el, illetve ha el is jutott valameddig az előkészületben, továbbvitele mindig megrekedt. Ezzel szemben az elmúlt évek folyamán több könyvtárugyet is érintő törvény született (felsőoktatási, közművelődési). Ezek azonban nem nagyon tartalmazzak „sztrikt” előírásokat az érintett könyvtár-csoportok működésének-szervezésének mikéntjére. Ezért azután maguk az érintett könyvtárak próbálkoznak válságjelenségeik enyhítésével, sőt: kiküszöbölésével. Így jutottak el a könyvtárközi kooperáció igényléséig.

A varsói műgyetem központi könyvtára (Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej) állt a központi műszaki könyvtárak közötti kooperáció kibontakoztatását szorgalmazó törekvések élére, és 1992 decemberében megalakította a – kicsit szokatlan nevet adva a társulásnak – *Központi Műszaki Könyvtárak I. Hálózatát*. É hálózat munkájában – fenntartó-felügyelő főhatóságra való tekintet nélkül – 37 könyvtár vesz részt, mindenekelött az összes műgyetemi és műszaki főiskolai könyvtár, továbbá számos könyvtár a Lengyel Tudományos Akadémia, öt minisztérium és az ottani OMFB könyvtárai közül.

A társulás könyvtárosai 1993. június 2–4-én gyűltek össze első konferenciájukra. Tették ezt abból a célból, hogy megállapodjanak az együttműködés legfonto-

sabb felületeiben, formáiban, és azokban a követelményekben, amelyek teljesítése nélkül igen göröngyös út vár minden kezdeményezés megvalósítására.

Mindenekelött a felsőoktatási könyvtári modelleket kellene korszerűsíteni, az általánosan érvényesülő felsőoktatási trendeknek megfelelően rugalmassá tenni. E munka elvégzéséhez az 1990. évi felsőoktatási törvény a könyvtáraknak nem kínál ösztönzéseket. Ellenkezőleg.

E tekintetben az együttműködésnek kettős feladattal kell megbirkóznia. Egyrészt azzal, hogy az új modellek (egyetlen modell ui. e területen nem lehetséges) egyértelműen a „használó üdvét” szolgálják. Másrészt azzal, hogy ezek a modellek egyszersmind gazdaságosak legyenek. (Bizonyos, érdemlegesnek mondható kísérletek máris vannak, így pl. a Varsói Egyetemi Könyvtárban és a poznańi Közgazdaságtudományi Akadémia Könyvtárában.)

Nagy fantázia rejlik a könyvtárak „egymásról tudását” biztosító műszerek és központi katalógusok létrehozásában és kiadásában, illetve külföldről történő beszerzésében. Az „egymásról való nem tudás”, a hazai könyvtárak piaci tájékozódásának elégtelensége, a más könyvtárak beszerzéseiről való értesülések hiánya ui. felettebb drága dolog: szükségtelen pénzkidobásokhoz vezet egy olyan időszakban, amikor a beszerzési kereteket amúgy is igen „szőrösszívűen” állapítják meg.